

Avgjørelsen vil bli underkjent av historiens dom, sier Moseid

109786

«Protokollkomiteen har opptrådt som om Hitler var død og Tyskland slått i 1940»

Johan Nygaardsvold: Innstillingen tilstrekkelig for dem som gjennomlyser, men ikke for dem som blir gjennomlyst

Som kjent har tidligere statsminister Nygaardsvold og tidligere utenriksminister Koht offentlig krevd å bli stilt for riksrett. De samme krav har også presidentskapet av 1940 gjort, og forsvarsministeren, statsråd Ljungberg, sluttet seg for så vidt til Nygaardsvold og Koht, idet han sterkt poengterte at han intet hadde imot at det ble riksrett.

Stortingets protokollkomité har imidlertid ikke funnet å kunne etterkomme disse krav, idet den mener at det ikke kan fremkomme nye opplysninger av noen avgjørende vekt under en riksrettssak.

— Er De så fornøyd med avgjørelsen? Aftenposten har rette spørsmålet til stortingsmann Nygaardsvold, som vi traff i formiddag i telefonen i hans hjem i Hommelvik.

— Nei, sier Nygaardsvold. Jeg mener at hvis komiteen — mindretallet i alle fall — finner grunnlag for riksrett, så hadde det vært renhårig å trekke konsekvensene og la hele saken bli behandlet i rettslige former.

— Men det er en alminnelig oppfatning at saken er så grundig belyst at intet vil være vunnet ved en omfattende riksrettssak?

— Det kan kanskje være nok for dem som gjennomlyser, men det er ikke sikkert at det er nok for dem som blir gjennomlyst.

— Kommer De til å foreta Dem noe videre i saken?

— Nei, nu reiser jeg på hytta, så får avisene skrive hva de vil. Jeg kommer til Oslo til høsten igjen, og ferdig med saken er vi vel for så vidt ikke. Det vil naturligvis åpenbare seg en viss lyst til å holde foredrag omkring dette.

Tidligere utenriksminister Koht fikk vi i tale i hans hjem på Lysaker i formiddag. Han ønsker imidlertid på dette tidspunkt ikke å gi noen som helst uttalelse.

Gabriel Moseid er meget misfornøyd med protokollkomiteens innstilling

Phv. forsvarsminister Ljungberg ønsker også å vente og se. Da Aftenpostens medarbeider talte med ham i dag, satt han hjemme i Fredrikstad og studerte avisens referater av protokollkomiteens innstilling.

— Jeg har på henstilling gitt en utførlig redegjørelse til protokollkomiteen, sier han, og jeg er skuffet over at jeg ikke finner noe vesentlig igjen av den i avisene. For øvrig har jeg erklært meg enig med Nygaardsvold i at vi burde fått våre saker gjennomgått i en riksrett.

Stortingsmann Moseid, som var medlem av presidentskapet i 1940, er meget misfornøyd med innstillingen.

— Resultatet av protokollkomiteens arbeid vil bli underkjent av historiens dom, sa han til Aftenposten i formiddag. Den har opptrådt som om Hitler var død og Tyskland slått i 1940.

— For øvrig, sier Moseid, vil det kreve et langt foredrag å komme inn på alle de forhold i denne sak som jeg mener bør påtales og omtales. Jeg vil komme til å gi en utførlig redegjørelse når saken kommer opp i Odelstinget.

Protokollkomiteens innstilling bedømt av Oslo-pressen

Protokollkomiteens innstilling har fått en god mottagelse av Oslo-pressen. Ingen av morgenhavisene kritiserer den avgjørelse komiteen enstemmig er kommet til, at det ikke innstilles på riksrett.

Vi bringer her korte utdrag av morgenavisenes kommentarer.

MORGENBLADET

fremholder at «det er åpenbart at protokollkomiteen har lagt an sitt arbeid med det for øye å gi en så grundig oppklaring av saken at det skulle være unødvendig av hensyn til oppklaringen å sette i gang det store, tungvinte rettsapparat som riksretten representerer. Komiteen har også i sine vurderinger og sin kritikk prøvd å nå fram til den størst mulige enstemmighet for å klarlegge de konstitusjonelle spørsmål som saken reiser, uten å behøve å gå veien om riksretten. Det har også i det vesentlige lyktes.»

Bladet fortsetter: «Vi tror det er riktig at protokollkomiteen ikke innstiller på riksrett. Den grundige bearbeidelse av saken og den enstemmige kritikk gjør den overflødig. Det er dessuten gått åtte år siden de begivenheter det her gjelder, og det vil ennu kanskje gå både ett og to år før en riksrettsdom vil kunne bli avsagt. Det er er også grunn til å frykte for at riksretten vil kalle på lidenskaper og reise motsetninger som vil vanskeliggjøre det samhold som den utenrikspolitiske situasjon nu enda en gang kaller på i vårt folk.»

ARBEIDERBLADET

kommer ikke inn på den påfallende uoverensstemmelse mellom komiteens enstemmige og kraftige kritikk mot medlemmene av regjeringen Nygaardsvold og flertallets konklusjon, men slår an partipoliti-

ske strenger og kaster seg over det borgerlige mindretall i komiteen:

«Mindretallet som består av komiteens borgerlige medlemmer, vil heller ikke ha riksrett, men mener at klagemålene kan danne grunnlaget for tiltale.

Men det var jo det komiteen skulle bringe klarhet i og gi Odelstinget den nødvendige orientering, bilagt med konkrete framlegg. Mindretallets uttalelse på dette punkt er satt på skruer og er ikke i samsvar med den ellers så klare og nøkterne utgreiing og innstilling. En får et beklemmende inntrykk av at denne uttalelse er satt der i en bestemt politisk hensikt: at det senere skulle kunne sies at det nok var et grunnlag for riksrett, men av de og de grunner ble tiltale ikke reist. Mindretallet fremhever riktignok at det ikke bør og at det ikke heller trengs strafferettslig tiltale. Tanken på det vil ha gjennomlevd og omsynet til fremtiden som kaller på alle byggende krefter i vårt folk, veier også tungt. Likevel vil mindretallet ha dette verkesåret stående åpent at det «kan» være grunnlag for strafferettslige følger. Dette er det svakest og mest ulogiske punkt i hele innstillingen.»

VERDENS GANG

«Det som er det vesentligste i denne sak, er å få klarlagt begivenhetene så langt det i det hele tatt er gjørlig, slik

Fortsatt side 2, spalte 7.
(Protokollkomiteen —)

Fortsatt fra 1. side.

Protokollkomiteen

at ansvaret blir fastslått for ettertiden og vi kan lære av feilgrepene. Det er av helt underordnet betydning om de som feilet blir dømt til straff eller ikke, all den stund det er helt på det rene at de ikke feilet av ond vilje, men av skjøpeligheit, fordi de ikke strakk til.»

«Det er i og for seg beklagelig at det ikke har lyktes å få i stand en enstemmig innstilling over hele linjen. Det har tydeligvis vært gjort alvorlige forsøk på det i komiteen, men i siste omgang har partinaturen gått over opp-tuktelsen, og vi har fått politisk pregede dissenser.

Det spiller likevel mindre rolle. Det avsluttende og avrundende votum fra arbeiderpartiene i avsnittet om Regjeringen er for gjennomskuelig, et vitnesbyrd om den partikjærlighet som tåler alt og tilgir alt, men som har liten overbevisende kraft. Det er påfallende dårlig sammenheng mellom de kritiske fellesbemerkningene disse representanter har vært med på i premissene og deres konklusjon: at feilvurderingene grunnet seg på «et forsvarlig skjønn». Enhver ubildet leser vil være klar over at i realiteten retter protokollkomiteen — når det gjelder april dagene — kritikk mot Regjeringen i alt vesentlig på samme grunnlag som Undersøkelsekommisjonen.»

VÅRT LAND

«Tilrådinga fra protokollkomiteen går bl. a. ut på å ta standpunkt til dette spørsmål. At komiteen har bestrebt seg på en størst mulig enstemmighet på viktige punkter er et sympatisk trekk. Men det vil heller ikke vekke forundring at den har kløvet seg i et flertall og et mindretall i spørsmålet om riksrett. Det er ikke usannsynlig at det er de partipolitiske synspunkter og sympatier som danner forutsetningen her. Det dreier seg i alle tilfelle om meget vanskelige konstitusjonelle spørsmål, og mindretallet har bl. a. en statsrettslig autoritet som professor Andenæs på sin side. Den praktiske konklusjonen blir imidlertid den samme for begge fraksjoner: ingen riksrett. Grunnene mot, som anføres, er meget overbevisende. Det er utvilsomt det beste i dette tilfelle å la denne saken være oppgjort med det lys over begivenhetene som undersøkelsene hittil har brakt.»